1

Lietuvos nacionalinė M.Mažvydo biblioteka

Europos LIETUVIS

Nr. 18 (1208) Londonas, 1974 m. gegužės 2 d. XXVIII metai

MOTINAI

Sakyk...

Sakyk, Mamyt, ar tavo akys
užgęso man jau amžinai?
Ar ten kažkur aukštai sužibę,
mane dar seks jų žiburiai?
Sakyk, Mamyt, ar tavo rankos,
manęs neglaus, nespaus karštai?
Nes aš jaučiu, kaip pirštai šluosto
man riedant ašarai vienai—
Sakyk, Mamyt, ar tavo maldos
pamirštos liks nejau visai?
Ar mes po širdimi tau gimę
vieni keliausim atskirai?..

Tai atsitiko karo metais Kaune vieną niekada nepamirštamą vasaros dieną. Laisvės alėja traukė voros sunkvežimių su kareiviais ir karo reikmenimis. Šaligatviais vaikščiojo žmonės — daugiausia moterys ir vaikai. Ypačiai daug jų matėsi viduriniame Laisvės alėjos take, apgaubtame gražiai lapojančiomis liepomis.

Žmonių minioje pamažu žengė laukiamo kūdikio kiek apsunkinta jauna moteris-motina. Jos priekyje bėgo 6-7 metų geltonplaukė dukrytė. Kažką pastebėjusi kitoje pusėje, mergaitė staiga metėsi į sunkvežimių pilną kelią. Paskui ją sekusi motina per vėlai pamatė dukrelės neprotingus žingsnius. Ji pastebėjo priešais atlekiantį pilną kareivių sunkvežimį, kuris nebespėjo sustoti. Pamiršusi pavojų, ji sukliko, šoko paskui mergytę, griebė ją, tarsi paukštė sparnais norėdama apsaugoti nuo neišvengiamo pavojaus, ir už kelių sekundžių abi gulėjo kraujo klane po sunkvežimio ratais. Kartu su jomis užgeso ir dar dienos šviesos neišvydusi gyvybė.

Taip galėjo padaryti tik motina, nė sekundės negalvodama apie mirties pavojų, kad tik išgelbėtų savo vaiką. Tokia yra motinos įgimtoji meilė, kuri ypačiai išryškėja įvykiuose, kaip čia aprašytasis.

Motinos meilė pralenkia didžiausią didvyriškumą, jos pasiaukojimas nežino ribų. Todėl yra labai gražu ir prasminga pirmąjį žiedais paskendusį sekmadienį skirti Motinai. Tai yra mažytis atpildas mūsų visų gimdytojoms, mūsų gyvoms ar mirusioms motinoms, kurias tą dieną prisimename ir pagerbiame. Reikia tik džiaugtis, kad tas prisiminimas nėra išblėsęs lietuvių širdyse, nes beveik visos didesnės mūsų kolonijos ruošia Motinos dienos minėjimus.

Ypatingą prasmę motinų minėjimas turi svetur, išeivijoje. Čičia motinos reikšmė yra ddesnė, negu tėvynėje. Išeivė motina yra gyvasis ryšys tarp vaikų ir tėvynės. Čia nėra lietuviškų mokyklų, nėra lietuviškos aplinkumos, bet yra tik lietuviškos šeimos, lietuviškos motinos. Klauskite kurį tik norite senesnės kartos išeivį, kas jį išmokė lietuviškai, kas įdiegė į jo širdį tėvynės, gimtojo krašto meilę, atsakymas bus — motina. Daug dalykų išmoko mokykla ir gyvenimas, daug pasimokome iš draugų ir aplinkos, bet tėvynės meilę įkvepia tik motina. Teisingai sako lietuvis poetas:

Išdidumo moko kalnai,
Drąsumo moko kalnai,
Veržlumo audringos upės.

Kantrumo moko akmuo,
Tyrumo moko dangus,
Skraidyti kalnų erelis.

O motinos darbščios ir tylios,
O motinos, motinos, motinos
Išmoko tėvynę mylėti.

(J. Nekrošius)

Tad Tau, lietuve Motina, priklauso šiandien mūsų pagarba ir meilė. Ar Tu gyva ir su mumis, ar jau iškeliavusi negrįžtamais žvaigždžių keliais — mes esame su Tavimi.

J. Vikis

D. Paninas su lietuviais

D. Paninas (gimęs 1911 m.) 1940 m. buvo suimtas už priešstalininius išsireiškimus, kalintas ir tampomas po koncentracijos stovyklas. Čia jis susitiko ir su rašytoju Solženycinu. 1972 m. jis gavo leidimą išvykti iš Sov. Sąjungos, atsisakant pilietybės. Dabar jis yra perėjęs į katalikų tikėjimą, gyvena Paryžiuje ir rūpinasi savo knygų išleidimu. Šiuo metu jau yra išleistas vienas jo veikalas „Sologdino atsiminimai“, kuriuose Paninas aprašo ir savo susitikimus su lietuviais. „Tėviškės Žiburiai“ įsidėjo tų atsiminimų ištraukas, kurių dalimi čia ir pasinaudojame.

Su lietuviais Sibire

Pradėjęs linkti katalikybėn, D. Paninas ėmė stebėti lenkus katalikus, kurių buvo gana daug konc. stovyklose. Kai 1941 m. lenkai buvo išsiųsti Andersono armijon, katalikų beveik nebeliko. Nuo 1945 m. pradėjo būriais atvykti lietuviai. Apie juos autorius rašo:

Aš mačiau, kaip jie buvo solidarūs. Jie glauste glaudino savo eiles. Jų nuotaika buvo gana kovinga — nesidavė stumdomi. Paprastai lietuviai telkėsi apie kunigą arba katalikų inteligentą. Ši maža tauta kovojo prieš hitlerininkus ir savo atkaklumu bei drąsa labai mažai atsilieka nuo lenkų rezistencijos kovotojų. Mes tai sužinojom iš gausių karo belaisvių, iš Vlasovo karių ir išvietintų asmenų. Pasak jų, tie partizanai, tie lietuviai kovojo ištisus penkerius metus prieš milžinišką, despotišką imperiją, apsiginklavusią iki dantų! Jų nuostoliai žmonėmis toje labai nelygioje kovoje, žinoma, buvo nemaži.

Istorijos nutylėjo didvyrių skaičių. Per ilgą metų eilę aš mačiau Vorkutoje dešimtis lietuvių, bet neturėjau su jais ryšių: aš dirbau įmonėje, o jie —kasyklose. Juos iš arti pažinau tiktai 1950 m., kai mudu su Solženicinu atvykome į koncentracijos stovyklą. Lietuviai mums imponavo solidarumu, drąsa ir gana daug prisidėjo prie mūsų vedamos kovos prieš stalininę vergiją. Jų pavyzdys padėjo man suprasti, kaip yra reikalingos draugijos bei sambūriai, pagrįsti religiniu principu.

Vakaruose tai seniai žinoma, bet Sovietų Sąjungoje, kur tam tikrose srityse ugdoma organizuota ignorancija, tai buvo svetima, ir mums teko mokytis iš gyvenimo knygos.

Baltijos kraštuose

Išėjęs iš konc. stovyklos 1959 m., D. Paninas savo vasaros atostogas praleisdavo Baltijos kraštuose. Pirmiausia jam didelį įspūdį padarė Ryga, kur jis pirmą kartą aplankė Šv. Jokūbo baziliką. Pataikė į iškilmingas pamaldas. Jos padarė tokį pritrenkiantį įspūdį, kad pasijuto esąs katalikas. Maskvoje taip pat yra viena katalikų šventovė priešais KGB rūmus, bet ten rašytojas lankytis negalėjo, nes sekė šnipai. Dėl to D. Paninas kasmet atostogų važiuodavo į Baltijos kraštus. Taline jis rado vienintelę katalikų šventovę ir labai patrauklios išvaizdos kunigą, kurį vėliau matė dirbant fizinį darbą. Tame paprastume Paninas įžiūrėjo katalikybės didybę.

Vilniuje

Savo kelyje į katalikybę D. Paninas aplankė ir Vilnių, kurio šventovės, vienuolynai ir jų griuvėsiai taip pat turėjo žymios įtakos:

Vieną dieną nuėjau melduotis į vieną šventovę, kuri buvo atidaryta po ilgų metų. Ji atrodė tuščia, nebuvo jokių pamaldų. Staiga mano dėmesį atkreipė jaunas kunigas, pasirodęs iš už kolonos kitoje šventovės pusėje. Jau seniai norėjau pasikalbėti su katalikų kunigu, bet vis nebuvo progos. Mano išvaizda, kalba sakyte sakė, kad esu maskvietis. Dėl to visa kunigo laikysena dvelkė nepasitikėjimu ir kietumu. Rusiškai jis kalbėjo gana sklandžiai. Man padarė labai stiprų įspūdį — buvo panašus į arkangelą Mykolą, švytruojantį savo ugniniu kardu ties rojaus vartais. Tuo momentu man buvo aišku: kol bus tokių kunigų, Katalikų Bendrija nugalės visas kliūtis, kokios jos bebūtų. Būki Bendrijos kariu, o visa kita bus pridėta! Jau seniai buvau priėjęs šią išvadą, bet dabar, žiūrėdamas į šį kunigą, regimai įsitikinau.

Toliau atsiminimų autorius D. Paninas taip aprašo apsilankymą Vilniaus Šv. Petro ir Pauliaus šventovėje:

Prie altoriaus, kairėje, matyti skulptūrinė grupė. Aštuonios figūros laiko obeliską, simbolizuojantį Dievui malonių darbų sunkumą ir pavojus. Pirmoji figūra yra pilna jėgos ir garbina Dievą. Antroji — kenčianti, tačiau jos žvilgsnis spindi neribotu tikėjimu. Trečioji — linksta po naštos svoriu, bet laiko gerai ir atlaiko akmens svorį. Ketvirtoji figūra, nepajėgianti atlaikyti svorio, parvirtusi, bet jos kaimynė labiau įsitempia, padvigubina atramą ir savo žvilgsniu tarytum kreipiasi į maldininkus. Jos ugningos akys sako: „Kas bus sekantis? Užpildykite katalikų eiles! Atlikite savo uždavinį ir ruoškitės būti kankiniais! Išpildykite Dievo valią kaip kalavijas ir garbinkite Jį!“

RYTŲ EUROPOS TAUTŲ MEMORANDUMAS

Rytų Europos ir Baltijos valstybių tremtiniai pasiuntė Ženevos „saugumo“ konferencijai, kaip rašo „Neue Zuercher Zeitung“, tokį memorandumą:

Ženevos derybos iki šiol priėjo prie vienintelės priimtinos išdavos: Vakarų demokratijoms paaiškėjo, kad Rytų-Vakarų santykių atoslūgis gali įvykti tik tada, jei bus leista apsikeisti asmenimis, mintimis ir informacijomis. Tik tuomet galima tikėtis, nors ir siara prasme, kad Sovietų tautoms ir jos pavergtoms Rytų Europos valstybėms bus suteiktos Žmogaus teisės ir pagrindinės laisvės. Iki šiol Ženevos konferencijoje nebuvo svarstomi Rytų Europos tautų nei siekiai, nei interesai. Komunistinių kraštų delegatai konferencijoje atstovauja nerinktoms vyriausybėms. Žinoma, kad Sovietai šiems režimams nustato laikymosi ir veikimo normas. Tie, kurie bandė varžtus atleisti, buvo sovietų kariuomenės nutildyti, pvz., Vengrija 1956 m. ir Čekoslovakija 1968 m. Iš kitos pusės sovietų jėga sąlygoja komunistinių režimų galią. Todėl suprantama, kodėl šie noriai pasilieka sovietų pavaldiniais. Esamos diktatūrinės sistemos laisvinimas jų neinteresuoja.

Laisvų bulgarų, lenkų, rumunų, slovakų, čekų, vengrų, estų, latvių ir **lietuvių** balsai konferencijoje nesigirdi, nes jų ten neįsileidžia. Tačiau šie balsai turėtų būti konferencijoje interpretuojami kaip visos Europos solidarumo pažymys ir rasti joje atgarsį. Vakarų demokratijos, palaikydamos pavergtų tautų reikalą, pasitarnautų tikram šio kontinento interesui.

APIE NATO SUKAKTĮ

Šiaurės Atlanto Sutarties (NATO) 25 metų sukaktį V. Saradis „Valstiečių laikraštyje“ šitaip aprašė:

„Dvidešimt penkerių metų jubiliejų Šiaurės Atlanto karinis blokas atšventė labai blankiai. Anksčiau buvo planuotos didelės iškilmės, net speciali sesija. Tačiau pakako NATO generalinio sekretoriaus J. Lunso trumpo žodžio ir nelabai aukšto rango karininkų susibūrimo.

Didelių iškilmių teko atsisakyti dėl tam tikrų prižasčių. Jau kuris laikas vienas po kito kyla nesutarimai tarp Jungtinių Amerikos Valstijų ir kitų NATO narių. Konfliktas vis aštrėja. Be to, šaltojo karo laikus pakeitė įtempimo mažėjimo metai. Šiaurės Atlanto blokas nebegali laisvai svaidytis grasinimais. Pasaulio visuomenė mato taikią Tarybų Sąjungos, kitų socialistinių šalių politiką. Neseniai vienas amerikiečių laikraštis pareiškė, kad „NATO egzistavimui grasina ne rusai, o įtempimo sumažėjimas“.

Kaip ten bebūtų, tačiau NATO karinė mašina juda. Per 25 metus karinės išlaidos pasiekė sunkiai įsivaizduojamą sumą — vieną trilijoną 820 milijardų dolerių! Išlaidos vis auga. Dabar Anglija ir VFR kuria naują tanką, sudaromos naujos raketinės sistemos. Nuo Norvegijos iki pat Turkijos statomos radiolokacinės stotys.

Maža to. Viena po kitos rengiamos jėgos demonstracijos. Vien šiemet vyko NATO menevrai VFR, Šiaurės Norvegijoje, Graikijoje, Turkijoje, Italijoje. Šiaurės Atlanto bloko karo laivai nuolat drumsčia Viduržemio jūros vandenis.“

Išeitų, kad abi pusės nesnaudžia.

Pasaulyje

SACHAROVO PAREIŠKIMAS

Kaip žinoma, į Vakarus ištremtasis rašytojas A. Solženicinas neseniai paskelbė turinį savo laiško, rašyto Sov. Sąjungos vyriausybei. Jame jis reikalavo atsisakyti iš Vakarų atgabento marksizmo ir leisti visoms Sov. Sąjungą sudarančioms tautoms laisvai apsispręsti. Pačiai Rusijai jis patarė rūpintis daugiau savuoju kraštu, leidžiant ortodoksų bažnyčiai dirbti iš vien su valstybe. Jis taip pat siūlė išnaudoti Sibiro ekonomines galimybes, užmiršti karą su Kinija ir neremti viso pasaulio marksistinių organizacijų.

Dabar panašų dokumentą paskelbė ir antrasis Rusijos dvasinis milžinas — mokslininkas Sacharovas. Kai kurie britų laikraščiai išspausdino tą ilgą ir išsamų pareiškimą ištisai. Tai yra savotiškos diskusijos su Solženicinu apie jų abiejų tėvynės ateitį. Tos diskusijos yra tikrai įdomios ir pateiktų neribotos medžiagos kitiems Sov. Sąjungos intelektualams, jei jie galėtų jomis pasinaudoti.

Sacharovas taip pat pripažįsta laisvę visoms Sovietų Sąjungos tautoms, bet reikalauja, kad Rusijos saitai su išoriniu pasauliu nebūtų nutraukiami ir kad religija nesusiplaktų su valstybės reikalais. Jis nori matyti demokratišką Rusiją, aktyviai bendradarbiaujančią su kitais pasaulio kraštais, nes šių dienų problemos yra globalinio masto.

Šių dviejų didelių rusų pasisakymai sudomino pasaulį, sudomino, be abejo, Kremlių, bet už vis labiau galėtų sudominti Sov. Sąjungos gyventojus, jeigu tik jie galėtų į tų dviejų didžiųjų diskusijas įsivelti. Rytų Europos ir Sovietų Sąjungos tautoms tas dialogas kelia viltis, nes laisvės reikalavimas šį kartą atėjo ne iš tolimo pasaulio, bet iš vidaus. Ir tas reikalavimas liečia vienodai visas tautas, įskaitant ir pačią Rusiją.

NAUJI PATVARKYMAI RUMUNIJOJE

Rumunijos komunistų partijos vadas Ceausescu išrinktas prezidentu. Tai naujas postas Rumunijos vyriausybėje. Korespondentų paklaustas apie Rumunijos būsimą santvarką Ceausescu pasakė, kad jo tikslas yra sukurti socialistinę nepriklausomą demokratinę valstybę. Rumunija 500 metų buvo svetimųjų valdoma, dabar ji norinti būti nepriklausoma. Apie svetimą kariuomenę krašte jis taip išsireiškė: „Mes manome, kad kariuomenė neturėtų būti laikoma svetimose valstybėse. Tas nepadidina saugumo, bet priešingai — sukelia įtampą ir konflikto pavojų“. Jis taip pat pasisakė nepritariąs tarptautinei komunistų partijų konferencijai, jei joje nedalyvauja visų kraštų komunistų atstovai. Sov. Sąjunga planuoja tokioje konferencijoje pasmerkti Kiniją.

VENGRŲ GIMNAZIJOS RŪPESČIAI

„Welt am Sonntag“ (31 kovo ir 7 balandžio) rašo, kaip V. Vokietijos vyriausybė veda savotišką kovą su Bavarijos valdžia dėl vengrų gimnazijos išlaikymo. Toji gimnazija yra Kastl bei Amberg'e, Vokietijoje. Ji buvo įsteigta, kaip ir Vasario 16 gimnazija, po karo (1944 m.) Vengrijos pabėgėlių vaikams. Dėstomoji kalba yra vengrų, pirmoji svetima kalba — vokiečių. Šiuo metu gimnazijoje yra 318 mokinių, o ją baigusiųjų skaičius siekia 400. Gimnazijoje dirba 27 mokytojai, kurie savanoriškai ketvirtadalį algos atiduoda jos išlaikymui. Tai yra vienintelė tokia vengrų gimnazija laisvajame pasaulyje.

Vengrų gimnazija išsilaiko iš visame pasaulyje renkamų aukų, mokytojų ir mokinių tėvų mokesčio ir Vokietijos vyriausybės bei Bavarijos valdžios pašalpų. Aukų kasmet surenkama 831,000 DM, Bonos vyriausybė iki šiol mokėjo po 374,605 DM ir Bavarijos valdžia 75,000 DM. Bavarijos valdžia žada pripažinti mokyklai valstybines teises.

Paskutiniuoju laiku Bonos vyriausybė kreipėsi į Bavarijos valdžią, prašydama padidinti mokyklos įnašą, nes gimnazija turi didelių finansinių sunkumų. Minėtas laikraštis pranešė, kad vyriausybė žadanti savo teikiamą pašalpą (kaip ir Vasario 16 gimnazijai) sumažinti. Buvo net paskelbta žinia, kad vedamos derybos su Vengrijos vyriausybe perleisti jai gimnaziją. Tokiu atveju gimnazijai būtų suduotas mirtinis smūgis.

Septynios DIENOS

— Kimberley kasyklose, Afrikoje, rastas 616 karatų deimantas. Tai yra devintas pagal dydį deimantas pasaulyje.

— Senatorius E. Kennedy su šeima lankėsi Rytų Europos valstybėse ir Sov. Sąjungoje. Spauda pabrėžia, kad visur jis buvo priimtas kaip būsimasis JAV prezidentas.

— Du Olandijos parlamento nariai pasiūlė, kad Europos Bendruomenės oficiali kalba būtų lotynų.

— Ispanijoj susekta slapta organizacija, norėjusi nuversti gen. Franko.

— Kinija stato naują atominių ginklų bandymų stotį „ant pasaulio stogo“ Tibete. Aukštis nuo jūros paviršiaus 16,000 pėdų.

— Geriausiai apmokamas tarnautojas JAV yra General Motor's direktorius R. Gerstenberg. Jo metinė alga — 420.000 svarų.

— JAV prezidentas labai iškilmingai priėmė naujai paskirtąjį Egipto ambasadorių, kuris jį pakvietė apsilankyti Egipte.

— Šiaurės Irake vyksta smarkios kovos tarp Irako vyriausybės kariuomenės ir kurdų, reikalaujančių nepriklausomybės.

— Sovietų vyriausybė pagaliau sutiko leisti pastatyti privatišką paminklą ant Chruščiovo kapo. Paminklo autorius yra E. Neizvestnyj.

— Sirijos priešlėktuvinei gynybai suklaidinti žydai vietoje raketų leidžia specialius balionus.

Neseniai mirusio Čekoslovakijos rezistento, Dubčeko šalininko J. Smrkovskio pelenų urna buvo pavogta iš šeimos kapo Prahoje. Vėliau urna buvo surasta vyrų išvietėje Ceshe Velenice stotyje, netoli Austrijos sienos.

— Vakarų Vokietijoje išleistas pašto ženklas su Roza Luksemburg, kuri 1919 m. buvo sušaudyta už komunistinę veiklą .

— Anglijoje praėjusiais metais suvalgyta mažiau mėsos, negu 1960 m. Bet išgerta alaus ir degtinės žymiai daugiau.

— Aštuoni ginkluoti policininkai lydėjo garsųjį Leonardo da Vinci paveikslą Mona Liza iš Paryžiaus į Tokio, kur jis bus rodomas meno parodoje.

— Balandžio 16 d. Charlie Chaplin atšventė savo 85 m. sukaktį.

— Varšuvoje įvyko Varšuvos pakto tarybos posėdis, kuriame dalyvavo Brežnevas ir Kosyginas. Buvo aptariami Europos saugumo reikalai.

— Ukrainos rezistentas, istorikas V. Moroz, esąs laikomas Vladimiro kalėjime kartu su dviem kriminalistais, kurie jį kankina ir net supiaustė vidurius.

— Varšuvoj pradėtas atstatyti paskutinis per karą sugriautas viešasis pastatas — karališkoji pilis.

— Kantone (Kinija) neseniai sušaudyta 30 žmonių — šnipų ir nukrypusių nuo partijos linijos.

— Švedijos ligoninėse uždrausta vartoti whisky kaip priemonę nervams nuraminti.

EUROPOS LIETUVIS — LITHUANIAN WEEKLY

Printed and Published in Gt. Britain by the Lithuanian House Ltd., 1 Ladbroke Gardens, London W11 2PU. Tel. 01-727 2470

Registered as a newspaper at the Post Office.

Leidžia D. Britanijos Lietuvių Sąjunga ir Lietuvių Namų Akc. Bendrovė.

Redakcija rankraščius taiso ir trumpina savo nuožiūra.

Prenumeratos kaina metams 5.50 sv., dolerio kraštuose — 14 dol. metams; Vokietijoje — DM 35.

Pensininkams 4.00 sv. Anglijoje.

Atskiro numerio kaina — 12 p.

Už laikraštyje kieno nors spausdinamųjų skelbimų turinį nei leidėjai, nei redakcija nesiima atsakomybės.

Vienoj skilty įdėto skelbimo kaina 1.00 sv. už colį. Didesni skelbimai atitinkamai brangiau.

Kultūros Paraštėje

Kantas ir Lietuva

Vilniaus universiteto docentas B. Genzelis, I. Kanto 250-tųjų gimimo metinių proga „Mokslas ir Gyvenimas“ žurnale (Nr. 4) paskelbė straipsnį „I. Kanto filosofija ir Lietuva“. Čia paduodama trumpa to straipsnio ištrauka.

„I. Kanto filosofine sistema Lietuvoje labiausiai domėtasi tik tuo aspektu, kiek ji siejosi su bendromis kultūros problemomis. I. Kanto filosofinės sistemos vertinimui turėjo įtakos ir kai kurie subjektyvūs faktoriai (mąstytojo požiūris į lietuvius ir jo ryšiai su Lietuvos kultūros veikėjais).

Vokiečių filosofo kūryba Lietuvoje buvo žinoma dar tada, kai jis kūrė. Imanuelis Kantas, visą laiką gyvendamas ir dirbdamas Karaliaučiuje, artimai bendravo su K. Milkum ir kitais Prūsijos lietuvių kultūros veikėjais.

Priešindamiesi germanizacijai, lietuvių veikėjai rūpinosi savo kultūros išsaugojimu. Jie ne kartą ieškojo ir pažangių vokiečių visuomenės veikėjų paramos. Pavyzdžiui, Kristijonas Milkus, leisdamas lietuvių-vokiečių ir vokiečių-lietuvių žodyną, kreipėsi į žinomus vokiečių kultūros veikėjus, prašydamas juos išdėstyti savo pažiūrį į lietuvius, jų kultūrą. Čia savo svarų žodį tarė ir filosofas I. Kantas. Jis pasmerkė germanizaciją, sakydamas, kad kiekviena tauta turi teisę egzistuoti. I. Kantas taip charakterizavo lietuvį: „su savo vyresniaisiais yra pratęs kalbėti kaip su lygiais — nuoširdžiai ir atvirai, (...) jis mielai padarys viską, ką laikys reikalinga. Jo išdidumas yra (...) greičiau savo vertės jutimas, reiškiantis drąsą ir laiduojantis jo ištikimybę“. Šis žinomo filosofo prielankumas lietuviams neigė germanizatorių propaguojamą koncepciją, esą, vokiečiu būti yra garbinga, o lietuviu — ne.

Tuo metu dalis Karaliaučiaus universiteto auklėtinių lietuvių aktyviai įsijungė į lietuvių kultūrinį judėjimą. Bene labiausiai pagarsėjo Liudvikas Rėza (1776-1840), buvęs I. Kanto mokinys. Jis ne tik klausėsi filosofo paskaitų, bet ir po jo mirties parašė daktarinę disertaciją, kurioje gvildeno I. Kanto etikos principus bei galimybę pritaikyti juos praktiškai. Nedaug buvo tokių Prūsijos lietuvių, kaip L. Rėza, kuriems pavyko „išeiti į žmones“. Jis buvo Karaliaučiaus universiteto profesorius ir rektorius, to paties universiteto, kurio rektoriumi ilgą laiką buvo I. Kantas, — ir šią savo padėtį L. Rėza naudojo lietuvių kultūros puoselėjimui. L. Rėza pirmasis paskelbė mūsų grožinės literatūros pradininko — K. Donelaičio „Metus“ ir parengė pirmąjį lietuvių liaudies dainų rinkinį.

I. Kanto išdėstytos pažiūros į lietuvius padėjo Prūsijos lietuviams apginti ir išlaikyti savo savitumą. Dėl to šias filosofo mintis ne kartą vėliau citavo lietuvių kultūros veikėjai.“

Straipsnio pabaigoje sakoma:

„XIX a. pabaigoje domėtasi ir I. Kanto estetinėmis pažiūromis, o taip pat jo požiūriu į lietuvius. Tada ir gimė versija, esą, I. Kantas yra kilęs iš lietuvių, jo seneliai gyveno netoli Šilutės (žr. plačiau: K. Rickevičiūtė, I. Kanto požiūris į lietuvių kalbą ir kultūrą, „Problmos“, 1968, 1 nr.).“

Solistas V. Verikaitis

HAMILTONO MERGAIČIŲ CHORAS „AIDAS“ ATVYKSTA PAS MUS

Solistas Vaclovas Verikaitis išvydo pasaulį Kaune. Mokėsi Panevėžio gimnazijoje. Vilniuje dalyvavo operos chore, lankė muzikos mokyklą. 1944 metais kartu su kitais pasitraukė į Vakarus. Karo audroms praėjus, V. Verikaitis apsigyveno Dillingeno stovykloje ir įsijungė į kultūrinę veiklą bei dalyvavo J. Štarkos vyrų chore. Pereinamojoje stovykloje suorganizavo mišrų chorą ir oktetą. Prasidėjus emigracijai, Vaclovas Verikaitis išvyko į Kanadą miško darbams. Miške, kur dirbo apie 60 lietuvių, sukūrė vyrų chorą, kuris švenčių metu atlikdavo programą. 1949 m. persikėlęs į Torontą, tęsė muzikos studijas konservatorijoje. Dirbdamas Prisikėlimo parapijoje, suorganizavo mišrų ir vaikų chorus bei orkestrą. Buvo suorganizavęs ir vyrų kvartetą, su kuriuo koncertavo Kanados ir JAV lietuviškose kolonijose.

Iš konservatorijos Vaclovas Verikaitis perėjo į Toronto universiteto muzikos fakultetą, kurį 1955 m. baigė su MA diplomu. 1953 m. pradėjo dainuoti savaitinėje CBC radijo programoje „Songs of my People“. Vėliau jis dainavo kaip solistas Canadian Opera Co. pastatymuose. Dalyvavo šiose operose: Toska, Užburtoji fleita, Manon, Parduotoji Nuotaka, Madame Butterfly. Dažnai pasirodydavo radijo ir televizijos programose, kur visada rasdavo vietos įtraukti lietuvių kompozitorių kūrinius ir liaudies dainas.

1955-1959 m. V. Verikaitis dalyvavo Stratfordo miesto operečių pastatymuose, važinėdamas Kanadoje ir JAV su gastrolėmis. Tuo pačiu metu jis studijavo vasaros kursuose, kur įgijo muzikos mokytojo teises. Šiuo metu mokytojauja vienoje Toronto vidurinėje mokykloje, kurioj mokosi per tūkstantį jaunuolių. Šioje mokykloje jis vadovauja mišriam chorui ir orkestrui.

1959 m. pradėjo vargoninkauti Aušros Vartų parapijoje Hamiltone. Čia jis suorganizavo mišrų ir vaikų chorus. Dirbdamas parapijoje, rasdavo laiko dalyvauti operų pastatymuose bei Toronto Filharmonijos choro koncertuose kaip solistas.

Plati jo veikla muzikos srityje. Sunku šiandien visus jo pasiektus laimėjimus suminėti. Bet vienas didžiausių jo darbų, kuriuo ir mes, Britanijos lietuviai, galėsime pasigrožėti, tai Hamiltono mergaičių choro „AIDAS“ suorganizavimas. 1970 m. sausio 11 d. Hamiltonui liks atmintyje. Tą dieną gimė tas didžiulis mergaičių choras, kuriam priklauso daugiau kaip 60 dainininkių. V. Verikaičio pedagoginiai gabumai sugebėjo jaunimą sudominti lietuviška daina. Jis mokėjo uždegti širdis jaunimo, kuris nematė tėvų žemės. Mergaičių tėvai ir lietuviškoji visuomenė yra dėkingi choro vadovui V. Verikaičiui už darbą, keliant lietuvišką dainą ir muziką.

Kaip jau anksčiau skelbta, Aido choras koncertuos Londone rugpiūčio 17 dieną Commonwealth Institute ir Manchesteryje rugpiūčio 18 d. Rugpiūčio 20 d. choras išvyksta į Hamburgą.

Solistas Vaclovas Verikaitis ne tik vadovauja chorui, bet jis kartu su juo ir dainuoja.

Britanijos lietuviai prašomi dalyvauti šiuose koncertuose, nes mūsų salą labai retai aplanko tokie meniniai vienetai. Kanados Lietuvių Bendruomenė remia „AIDO“ išvyką pas mus, o D. Britanijos Lietuvių Bendruomenė tebūnie dvi šviesios dienos, susitinkant su dainininkais jų koncertuose.

S. Kasparas

J. Kuzmionis

Mano Motinai

Tu išėjai, kai biro žvaigždės sidabrinės
ir krito švino kamuoliais į tuščią sodą.
Pro ašaras žiūrėjai tu į naktį juodą,
kuri išsinešė į rytus tavo širdį,
į vakarus neramią dvasią, —
ir pervėrė kančios skausmingos vinys.

Tu išėjai, kai ėmė tirpti kaitės ledo,
kai kojos pamuštos plynais laukais skubėjo,
kai rankos tiesės, apkabint tave norėjo,
kai troško pamatyti gerą tavo veidą.
Apdegusius pamatė bokštus,
bet jau tavęs tuščiuos namuos nerado.

Tu išėjai, kai mano begalinis lauksmas
švelniais sapnų sparnais per vandnynus nešė,
kai rankos ištiestos maldavo, tyliai prašė,
kad gyvą prie krūtinės išsiilgęs glausčiau.
Tu išėjai, aš nesuspėjau:
ne tavo rankos, — apkabino skausmas.

Tu išėjai liūdna, bet aplankai pasilgus,
gera vilties dvasia krūtinę man sušildai,
tu nevilties ir apleidimo raudą tildai,
Veronikos skara nušluostai mano skausmą.
Tu aplankai mane, motute,
šviesia vilties žvaigžde skaisčiai sužvilgus.

SU LIETUVIAIS PASAULYJE

REIKIA TIK VIENO FONDO

A. R. „Tėviškės Žiburių“ vedamajame išvardina visą eilę visokių fondų lietuviškiems reikalams remti. Tų fondų gausumas kartais supainioja ir labai geros valios piliečius. Todėl būtų geriau, kad būtų tik vienas fondas arba jungtinė finansų komisija, kuri apjungtų visas pinigus renkančias institucijas. Jis pasiūlo t ądarbą pradėti Kanadoje.

KONKURSAS JAUNIESIEMS ŽURNALISTAMS

Lietuvių Žurnalistų Sąjungos centro valdyba ragina jaunuosius žurnalistus, iki 30 metų amžiaus, rašyti į laisvojo pasaulio lietuvių spaudą ir kviečia dalyvauti Daužvardžio Fondo konkurse. Konkurso dalyviai, iškirpę iš laikraščių savo rašinius, spausdintus nuo 1974 m. sausio 1 d., ar padarę jų foto kopijas, atsiunčia tą įrodomąją medžiagą iki 1974 m. lapkričio 1 d. LŽS pirm. kun. J. Vaišniui, SJ, adresu: 2345 West 56th St., Chicago, Ill. 60636, USA. Konkurse gali dalyvauti visų lietuvių laikraščių jaunieji bendradarbiai, neišskiriant jaunimui skirtos spaudos.

Pinigines premijas paskirs LŽS centro valdyba savo posėdyje lapkričio 6 d.

Radijo valandėlių jaunieji bendradarbiai ar laikraščių foto reporteriai gali taip pat konkurse dalyvauti, valandėlių vedėjams ar laikraščių redaktoriams juos raštu rekomendavus.

LŽS centro valdyba

JAV PABALTIEČIŲ VEIKLA

Jungtinis baltiečių komitetas, šiemet vadovaujamas dr. J. Genio, aptarė savo problemas kovo 16 d. Vašingtono Latvių Namuose įvykusiame posėdyje. Pirm. dr. J. Genys informavo apie akciją S. Kudirkai gelbėti, JAV kongreso narių pasisakymus Vasario 16 proga. Iš prez. R. Nixono vykdomosios įstaigos yra gautas pranešimas, kad radijo „Liberty“ ir „Free Europe“ laidoms yra prašoma paskirti $50 milijonų. Į šią sumą įtraukta ir $100.000 lietuviškoms laidoms. Kongresui sąmatą mažinant, tie $100.000 gali būti nubraukti. Rezoliuciją, siūlančią latviškas ir estiškas laidas, kovo 7 d. iškėlė atstovų rūmų narys Steele. Baltiečių komitetas nutarė kreiptis į viceprez. G. Fordą su prašymu, kad jis viešai pasisakytų už radijo laidas lietuvių, estų ir latvių kalbomis. Nutarta surasti kvalifikuotą asmenį, kuris visą laiką Vašingtone rūpintųsi baltiečių ir Baltijos kraštų reikalais. Jam po $3.000 žada paskirti ALTa, Amerikos Latvių Sąjunga ir Amerikos Estų Taryba.

MIRĖ DR. L. PLECHAVIČIUS

Gen. P. Plechaviičaus brolis dr. Leonardas Plechavičius mirė Niujorke. Velionis buvo chirurgas, dirbęs Klaipėdoje ir Telšiuose. Čikagoje prieš keletą metų buvo palaidotas brolis Mamertas ir sesuo Modesta, o Sibire kankinio mirties susilaukė broliai Kazys ir Aleksandras. Iš garsios Plechavičių giminės dabar gyvos liko tik dvi seserys — Jungtinėse Tautose dirbanti Elena Legeckienė ir Detroite gyvenanti Pranė Balandienė.

V. BAKSYS — DEGUTIS

„Gimtasis Kraštas“ aprašo Anglijoje gyvenantį „vargingos šeimos sūnų“ Juozą Degutį, virtusį Baksiu. Esą ilgame laiške jis atpasakojęs savo nelemtai susiklojusį gyvenimą kaip jis ganęs Oranuose pas Grišką karves, tarnavęs savisaugos batalijonuose, atsidūręs Vokietijoje, o iš ten, svetima Baksio pavarde atvykęs į Angliją. Kokios priežastys privertė pakeisti pavardę — Degutis nepasisako. Taip pat nenurodo, kas buvo tie generolai ir ministeriai (jų Anglijoje iš viso nėra), kurie prikalbėjo jį pasilikti Anglijoje. Nenurodomas ir dabartinis Baksio — Degučio adresas.

Motinos dienos istorija

Motinos dienos pradininkė yra amerikietė Anna Jarvis, gimusi 1864 m. Graftone, Virginia. Jaunystėje nusivylusi nelaiminga meile, liko neištekėjusi. 1905 m. mirė jos motina, tai tomis liūdesio dienomis jai ir kilo mintis skelbti Motinos dieną.

Ji tuomet jau buvo sulaukusi 41 m. amžiaus ir gyveno Filadelfijoje. Pirmiausia ji ir pasiūlė to miesto burmistrui įvesti mirusiųjų ir gyvulių motinų pagerbimą. Tuo reikalu taip pat pradėjo rašinėti laiškus ir kitų valstybių žymesniems žmonėms. Pirmiausia Motinos diena buvo paskelbta Virginijos ir Filadelfijos valstijose. Pagaliau, po ilgų žygių, 1914 m. Amerikos senatas priėmė nutarimą ir įsteigė Motinos dienos šventę. Vėliau prezidentas Woodrow Wilson pasirašė įsakymą, kad antrasis gegužės mėnesio sekmadienis yra skiriamas motinų pagerbimui. O tas antrasis gegužės mėnesio sekmadienis kaip tik buvo A. Jarvis motinos mirties diena. Todėl Amerikoje Motinos diena ir yra minima gegužės mėnesio antrąjį sekmadienį. Pradininkei dar esant gyvai, jau 43 pasaulio valstybės buvo pripažinusios Motinos dieną.

A.Jarvis mirė 1948 m. Marshall Square sanatorijoje, Pensilvanijoje, sulaukusi gilios senatvės, nusivylusi ir užsidariusi nuo viso pasaulio. Ji Motinos dienos idėjai išleido visą savo motinos ne mažą palikimą. Ir nusivylė, kad tą gražią motinų pagerbimo dieną prekybininkai pavertė tik pasipinigavimo diena. Kol dar buvo jaunesnė, kovojo, kad jos sumanytoji motinoms pagerbti diena nebūtų naudojama pasipelnymo tikslams. Bet kai paseno ir nebepajėgė kovoti, tai, protestuodama, kartu su savo akla seserimi užsidarė nuo viso pasaulio. Ir taip po keliolikos uždaro gyvenimo metų, nusivylusi mirė. Trumpai prieš mirtį, dar vienam žurnalistui pavyko su ja pasikalbėti. Tada ji jam pareiškė, kad galisi įsteigus Motinos dienos minėjimą.

Amerikoje ypatingai yra gerbiamos žuvusių karių motinos. Pirmajame kare daug Amerikos karių žuvo ir buvo palaidoti Europoje. Karui pasibaigus, Amerikos vyriausybė nuvežė Europon keliolika tūkstančių motinų ir našlių aplankyti savo vaikų bei vyrų kapus. Jas nuvežė ir apgyvendino pirmos klasės viešbučiuose nemokamai ir kiekvienai kasdien davė po 10 dolerių kelionės smulkmenoms.

Lietuvoje Motinos dieną oficialiai buvo pradėta minėti 1929 m. Ji buvo minima pirmąjį gegužės mėnesio sekmadienį. Yaptingai motinos buvo pagerbtos 1930 m., prisimenant Lietuvos valdovo Vytauto Didžiojo motiną Birutę.

Anksčiau Londono lietuviai atskirais parengimais minėjo Motinos dieną ir Tėvo dieną. Jei neklystu, pirmas Motinos dienos minėjimas buvo suruoštas Londone 1929 m. Apie to minėjimo eigą kun. K. A. Matulaitis rašo taip:

„Geg. 12 d. įvyko viešas „Rūtos“ susirinkimas ir „Motinos Diena“. Apie motinos vargus ir nuopelnus kalbėjo Generalinis Konsulas p. K. Gineitis. Kun. K. J. Matulaitis papasakojo apie motinos širdies gerumą“ („Londono Lietuviai“, 156 psl.).

Komunistų okupuotoje Lietuvoje Motinos dieną minėti draudžiama. Rusai leidžia minėti tik propagandinę moters dieną.

V. Vytenietis

Liudas Dovydėnas

Kai karalius pašaukia

Paėjėta, matyt buvo; nė nepajutau ant aukšto kalno bestovįs. Lyg tai matytos vietos, pati kalno viršūnė debesis raiko. Einu sau besidairydamas ir prieinu kalne slėnį. Galima sakyti, didelė duobė, kaip koks bliūdas, o to bliūdo viduryje kėpso troba ne troba, boba ne boba, kaip sako Mykolas Pasaga, mano tikras dėdė iš motinos pusės. Prieinu. Ne troba, ne boba, o laivas. Tikras laivas, kiek apsamanojęs, bet dar visai sveikas, ant stiebo dar tokia aptriušusi lyg paklodė vėjuje plazda. Tai jau, matyt, buvusi vėliava. Laivo durys atdaros, prašom, vadinasi, eiti vidun. Bet aš apeinu laivą, apžiūriu iš visų pusių, pro langus pažiūriu, — nė gyvos dvasios viduje, bet iš vidaus sklinda šviežios duonos kvapas. Matau, ant laivo šono išriestos didelės žalsvos raidės, o kai jau sudedi, nagi — Nojus.

Dabar aš tik atsikvošėjau: būsiu atsidūręs ant Ararato kalno, tiesiai ant Nojaus laivo. Iš pradžių pasirodė man lyg matyta, lyg sapne sapnuota. Nugi tas laivas senų senelių buvo apsakytas, kaip aš tai pirmu akių užmetimu nesugriebiau. Reikia įeit vidun. Slenkstį apmetu akimis: išduobtas kojomis, matyt — vaikščiojo svietelis, o vaikščiojo! Laivo durys iš oro ir vidaus atidaromos, gražia varine rankena, jau kiek apmusijusia. Kaip gi kitaip — metų geras galas. Prieškambaris, matyti kriukiai apvalkalai ar kepurei pasidžiauti, dar ir sena šiaudinė kepurė bekabanti. O man kas, — einu toliau. Oi regiu, stalas vaigiais apkrautas. Matyt, Nojaus šeima skubėdama paliko. Toliau matau vištos guztą ir dar apyšiltį kiaušinį randu. Užmiršo, ar kuri baba, jeigu kiaušinius palieka, tai jau ne skurdžių gyventa. Randu ir arklių tvartą, ėdžias, ir dar šienas ėdžiose, iovy avižų geras gorčius. Viršum ėdžių arklių vardai išrašyti. Tvarkingo būta Nojaus, dar ir apinasris kabo ant vagio. Einu į kitą kambarį, o ten lyg kas sulojo. Matau po lova tupi liesut liesas šuo. Kai tik aš jį pamačiau, tai jis ir išbėgo į kitą kambarį. Ten pat greit įsibruko liesą kaklą į grandinę. Tuoj matyt, šuo neprastas — prakalbo žmogaus balsu. Mat, jį Nojus palikęs laivą saugoti, bet bebūnant taip suliesėjęs kaklas, kad iš grandinės išniręs. Tai ne jo kaltė, jei šeimininkas palikęs laivą daboti. Tuo metu lyg ir gaidys sugiedojo po pat laivo dugnu. Ištempiau ausis, o šuo sako, kad tai tik aidas. Nojaus gaidys seniai nugiedojęs, bet kalnuose aidas vis dar tebeaidi.

O mano mašaliukas kalba man į ausį: — Pavėluosim, oi pavėluosim, jei mes taip po šitą geldą smuglinėsim.

Tuojau mečiausi į kojas, bet nežinau kurion pusėn, kuriuo keliu. Tas laivas man visai sumaišė smegeninę. Bet mano mašaliukas į ausį: — Eik dešinėn, paskiau — kairėn, o paskiau nosies tiesumu per pačią viršūnę Ararato. Ir vėl kairėn, o toliau — vėl dešinėn.

— — —

Bematant atpliekiau karaliaus Leksandro dvaran. Taip ir taip, tas ir tas dėlioju žodžius sutiktam karaliaus vartų sargui, o jis išpūstom akim žiūri į mane ir atsako: — Jau dešimtis metų ir trys mėnesiai, kai karalius Leksandra mirė ir buvo su dūdom nugrotas, su kastuvais priplotas. — Tai, Jurgi, ragaišis, ką gi man daryti? Tai koks gi karalius dabar, — klausiu ant kalavijo rymantį vartų sargą?

— Tai jau Leksandra Devintas, iš anūko anūko, anūko anūkas... Ale sustok, sakau sargui, kol tu čia išanūkuosi, tai aš ligi pažastų sulysiu į žemę! Aš turiu pasikalbėti su karalium Leksandra, nors jis būtų šimtas devintas.

Nuvedė mane pas karalių Leksandrą Devintąjį. Nuvedė. Radau karalių Leksandrą Devintąjį medinėje vonioje besimaudantį. Žmoguitis toks baltas kaip krakmolas, nuo retos barzdos vanduo dribsi, pusantro danties kyšo. Nepažino manęs. Kaip apsakiau, kaip, kas, kam, kada, tai jis tuoj atsiminė... „Tai mano senelio senelio, senelis, sen...“ ėmė kelti senelius Leksandra Devintasis.

Užteks, sakau karaliui Leksandrai Devintajam, kelti senelių senelius iš mirusiųjų, sakyk man trumpai drūtai: reikalingas aš tau ar nereikalingas?

— Nepyk, Jeronimai, suplūkei tokį kelią, daug vargo patyrei, daug upių perbridai, daug kalnų perlipai, daug nelaimių... — Užteks, karaliau Devintasis, mane laukia motina, mane laukia gandras, mane laukia saulėgrąžos ...— Tai jau taip, Jeronimai, gali eiti, —taria karalius ir pasineria medinėj vonioj.

Išėjau. Kiek pavėlavau. Grįžtu namo. Vėl man siausdamos apie kojas zuja dulkės, vėl matau saulėgrąžas, vėl gandras raito gyvatę, o apyniai vis dar juokiasi, net jiems garbanos krata. Matau, sėdi ant prieklėčio mama ir ant jos veido jokios ašaros. O skilęs akmuo nuo motinos sielvarto jau seniai sugijęs.

Taip aš, kaip jau buvo sakyta, gal ir baigsiu istoriją.

Aukštieji durpynai

Ra˘o A. Tenisonas

„Priešistorinės kūdros" — Weiher

Vaikštinėjant po A-D platumas, akylas lankytojas pastebi, kad ne visur po kojomis minkštas samanų kilimas. Vietomis, siaurais ruožais, išlenda kietesnis žemės sluoksnis su skirtinga augmenija — viržiais, bruknienojais, gailiais krūmokšnias, kurie apsupa ovalios formos aikšteles — tvenkinius 15-150 metrų diametro. Be to, šios kūdros išgaubtos, su mažu pakilimu vidury. Tokių derinių A-D yra keli šimtai. Ilgą laiką į juos nebuvo atkreipta dėmesio. Tik pereito šimtmečio pabaigoje susidomėta jų kilme. Reikšminga, kad tos „kūdros" aptinkamos lygumose su menku vandens nubėgimu ir aukštumose 500-550 metrų virš jūros lygio.

Kaip tie tvenkiniai atsirado? Ilgai buvo spėliojama. Manyta, gal tai seni užgesusių ugnikalnių krateriai, tolimos epochos baseinai, kadaise išimtų durpių kūdros ar priešistorinės virš vandens ant polių gyvenvietės, žmogaus rankomis padarytos. vyko rasti senovės žmonių naudotus daiktus: titnaginius skiltuvus, trintuvus, peilius ir kt. Spėliojama, kad jie galėjo priklausyti Neanderthalo žmogui, kuris ant polių statėsi sau trobesius. Taigi, iš senojo akmens periodo.

Netikėtai šių paslaptingų kūdrų kilmė pradėta ir kitaip aiškinti. Tvirtinama, kad jos atsirado ledynų gadynei baigiantis arba per ledynmetį. Tai tezei patvirtinti atsikreipta į dabartines amžino pašalo sritis — Aliaską, Grenlandą, Sibirą. Ir šiandien tose srityse randamos duobės, įdubimai, lyg maži krateriai su supiltais aplink apkasais. Eskimai vadina jas „Pingos".

Pagal prof. A. Pissard, Aliaskoje, Grenlande ir Sibire galima rasti iš žemės kyšančius didelius ledo luitus, kurie laikui bėgant auga, didėja ir surausia aplink save žemės apkasą — Pingo. Ledui pagaliau ištirpus, toje vietoje atsiranda žemės apsupta kūdra. Išeinant iš šių palyginimų, šiandien jau neabejojama, kad A-D kūdros ir

Aukštieji durpynai

Pagaliau juos pradėjo tyrinėti Belgijos ir Olandijos (Nederlando) universitetai. 1936 metais „Hautes Fagnes" žurnale prof. Bouilleune ir Tėvas Dubois paskelbė pirmuosius tyrinėjimo rezultatus. Buvo rasta, kad apkasai aplink tvenkinius yra susidarę iš molingojo podirvio, o pačiose kūdrose rastos polių ir akmenų paremtos primityvios rąstų konstrukcijos — neabejotinai žmogaus rankų padarytos. Kadangi nepavyko rasti jokių iškasenų, nebuvo galima nustatyti nei tų konstrukcijų, nei pačių kūdrų atsiradimo laiko. Bet tai tikėtąsi rasti padarius tų kūdrų sluoksniuose išlikusių sporų — žiedadulkių analitinius tyrinėjimus.

Kiekvieno vegetacinio laikotarpio augalijos žiedadulkės per amžius nusėda ir išlieka žemės sluoksniuose. Tokiu būdu žiedadulkių susikaupimai, susigrupavimai žemės ir ypač durpių sluoksniuose, byloja apie buvusias charakteringas augmenijas ir klimatą įvairiuose laikotarpiuose. Pagal rusų mokslininkų durpynų tyrinėjimo metodą, Duchovskio grąžtu paimama žemės sluoksnių pavyzdžiai. Pastarieji tyriami laboratorijoje. Kadangi įvairių augalų žiedadulkės yra skirtingų formų ir skirtingai reaguoja į dažus, susidaro galimybė nustatyti įvairių žiedadulkių proporcijas, sudaryti jų diagramą ir spręsti apie buvusią augmenijos raidą ir jų laikotarpius. Jau 1937 metais olandų tyrinėtojas Florschutz, padaręs A-D kūdrų tyrinėjimus, paskelbė Amsterdamo Mokslų Akademijos Žinyne gautus tokius rezultatus:

„Apytikriai kūdroje, 5 metrų gilumoje, grąžtas pasiekė kietą uolieną. Nuo jos į viršų — 30 cm storio molio danga, ant jos 50 cm dumblo nuosėdų sluoksnis ir 425 cm durpių sluoksnis. Molio sluoksnyje žiedadulkių nerasta, bet kūdrą supančiame moliniame žiedo sluoksnyje rasta įvairių tundrinės augmenijos žiedadulkių. Dumblo sluoksnyje vyravo beržo ir pušies žiedadulkės. Aukščiau ėjo alksnio ir ievos, po jų buko ir ąžuolo žiedadulkės. Dar aukščiau — sluoksnis turtingas šilų ir durpynų augmenijos sporomis ir retai pasitaikančiomis medžių žiedadulkėmis. Pagaliau viršutiniame sluoksnyje rasta ir šiek tiek eglės žiedadulkių."

Šių tyrinėjimų rezultatai atkuria praeities miškų raidą, vegetaciją. Ledynams traukiantis, iš pradžios tundrinis pobūdis be medžių. Orui atšilus, įsivyrauja beržo ir pušies masyvai. Temperatūrai dar pakilus, miškai keičiasi, atsiranda bukas ir ąžuolas. Po to seka klimato atšalimas. Miškai išnyksta ir Aukštuosiuose Durpynuose prasidėjo užpelkėjimo periodas. Viršutiniame sluoksnyje rastos eglės žiedadulkės yra jau iš pereito šimtmečio vidurio, kada A-D pakraščiais pradėtas apmiškinimas eglėmis. Kadangi apatiniame molio sluoksnyje jokių žiedadulkių nerasta, daroma išvada, kad kūdros turėjo būti jau prieš subarktinį laikotarpį, t. y. 8.000 metų prieš mūsų erą.

Tęsiant kasinėjimus, kūdrų dumble pa- apkasai yra atsiradę natūraliu būdu ir yra ne kas tika, kaip ledynmečio palikimai — pingos.

Via Mansuerisca

Kita Aukštųjų Durpynų įžymybė — tai tarp Eupeno ir Botrangės durpynuose paskendęs kelias — Via Mansuerisca, kuris, kaip manoma, buvo pravestas per balas ir klampynes dar IV šimtmečio pradžioje. Via Mansuerisca pirmą kartą paminėtas frankų karaliaus Childericho II-ojo akte, 670 metais, nustatant tarp Malmedy ir Stavelot vienuolynų ribas. Vėliau paminėtas 814 ir 950 metais Liudviko Pamaldžiojo ir Otto I-ojo aktuose. Via Mansuerisca dar minimas ir belgų generalinio štabo žemėlapyje ir iš naujo atrastas 1932 metais, kada vienuoliai Bastin ir Debois iš naujo ji atrado po durpių sluoksniu 0,5 iki 1 metro gilumoje.

Galingai Romos Imperijai žlugus ir politinei Galijos konjunktūrai pasikeitus, kartu šalyje pasikeitė ir susiekimo tinklas. Via Mansuerisca liko ne tik užmirštas, bet apaugo durpėmis, dingo iš akiračio. Aplinkinių gyventojų padavimuose pasiliko tik miglotos „Velnio Kelio" legendos.

Įdomi šio seno romėnų kelio konstrukcija per durpynus. Kelio plotis yra šeši metrai, ilgis — apie šeši kilometrai. Pirmiausia ant durpyno samanų, kelio šonuose, kas 4 metrai buvo skersai guldomi storų rąstagalių padėklai, lyg bėgiai, 1.20 m ilgio, per trečdalį išsikišę į šalį. Išilgai ant tų padėklų buvo tiesiami vidutinio storio balkiai ir ant jų grindžiami skersinių rąstų grindiniai. Grindinius apkraudavo akmenimis ir ant jų užpildavo skaldą. Išsikišusių padėklų galuose buvo prakalamos dvi skylės ir jose įstatomi kuolai, kurių viršugaliai kyšojo kelio šone ir rodė jo kryptį. Greta įkalti du kuolai verčia manyti, kad tarp jų buvo įspraudžiamos kartys, kad sulaikytų skaldą ir neleistų jai riedėti į šonus. Įdomu, kad kuolų smaigaliai ir rąstagaliai, gulėdami samanose, išlaikė savo metines rieves taip šviežiai, lyg neseniai čia būtų sudėti, nors išgulėjo durpyne virš pusantro tūkstančio metų. Visa statybos medžiaga — ąžuolas, bukas, juodalksnis, beržas, taip pat ir akmenys, imti iš artimiausių vietų. Spygliuočiai tais laikais A-D neaugo. JJų grindinyje nerasta.

Iš šio kelio krypties ir jo tvirtos statybos daroma išvada, kad jis buvo ne vien vietinio susisiekimo kelias, bet turėjo sujungti svarbius Romos Imperijos strateginius taškus, einančius į šiaurines provincijas ir tarnauti daug metų.

„Prūsai"

Nuo pat mano buvusios gyvenvietės, Eupeno miesto, iki Aukštųjų Durpynų ir plačiai aplink, driekiasi Herzogenwaldo girios. Pirmiau, iki 19 šimtmečio vidurio, tai buvo lapuočių miškai su ąžuolais, bukais, beržais, juodalksniais. Tam šimtmečiui įpusėjus, Prūsijos karališkos valdžios miškininkai pradėjo A-D pakraščiuose auginti egles. Spygliuočiai čia gerai tarpo ir su laiku visiškai pakeitė Herzogenwaldo gamtovaizdį. Ta neįprasta permaina erzino vietos senus gyventojus ir eglę jie pradėjo pravardžiuoti „preuse", taigi „prusas", nes Prūsijos karaliaus valdžia vietiniai nebuvo patenkinti. Tad ir dėl visų blogybių ir permainų kalti buvo prūsai. Ir šiandien Eupene ir Ost kantone žodis „preuse" tebėra kandus pravardžiavimas. Keista, tikrieji prūsai seniai guli po velėna, o jų vardas prigijo jų duobkasiams vokiečiams ir taikomas pravardžiuoti ne vien žmonėms, bet ir nekaltai žaliajai eglei, atvežtai iš Prūsų šalies.

Dažnai vaikštinėjau Herzogenwaldo keliais ir miškais. Matydavau miške prie kelio girininkų būstines, papuoštas briedžio ragais. Matydavau girininkus, dirbančius miške. Matydavau miško kirtėjus, pagamintas miško medžiagas, vėjovartas, sodinimus, kvartalų linijas ir miško žvėrelius. Kvėpuodavau aromatingu miško oru. Žmogui nuo mažens pripratusiam prie miško, ilgus metus dirbusiam miške, tai turėtų suteikti džiaugsmo. Deja, kažkas suspaudžia, susopina širdį. Visi vaizdai tokie artimi, giminingi, primeną praeitį — bet žengi per mišką kaip svetimas ir tolimas keleivis, ilgesio pilnu žvilgsniu į tolumas... į šiaurę...

LIETUVOJE

LAIMĖJO AUKSO MEDALĮ

Maskvoje vykusiame Sovietų Sąjungos uždarų patalpų lengvosios atletikos čempionate Margarita Treinytė-Butkienė nušoko 6 m ir 28 cm ir laimėjo aukso medalį.

60 ŠŪKIŲ

Gegužės 1-jai Sov. Sąjungos komunistų partijos centro komitetas paruošė 60 šūkių. Pats trumpiausias iš jų — Visų šalių proletarai vienykitės!

TARPŪKINIS SUSIVIENIJIMAS

Lietuvoje neišvengta Maskvoje padaryto nutarimo stambinti žemės ūkio vienetus, nors daug kas tai idėjai priešinosi. Pirmasis sustambinimas daromas Šiaulių apylinkėje, sujungiant devynis kolūkius, turinčius 27 tūkstančius hektarų žemės į vieną ūkinį vienetą. Šis sujungimo procesas vadinamas tarpūkiniu susivienijimu. Teoretiškai skaičiuojama, kad šitą susivienijimą įgyvendinus, ūkio našumas padidės beveik šimtą procentų. Kaip seksis šitokiam ūkiškam kolosui išspręsti praktiškas kasdieninio gyvenimo problemas — parodys ateitis.

Į pirmąjį tarpūkinio apsivienijimo pasitarimą Šiauliėnuose susirinkę devynių kolūkių atstovai — komunistai pasiūlymui entuziastiškai pritarė. O jeigu ir nepritartų, susivienijimas dėl to nebūtų atidėtas.

KNYGA APIE V. MYKOLAITĮ - PUTINĄ

„Vaga" Vilniuje išleido antrąją pataisytą laidą J. Lankučio parašytos knygos „Vinco Mykolaičio-Putino kūryba". Knygos atspausta 20,000 egzempliorių. Pirmoji laida buvo pasirodžiusi 1961 m.

A. JUOZAITIS Į ANGLIJĄ

Balandžio pabaigoje Anglijoje įvykstančiose šešių komandų plaukimo varžybose Sov. Sąjungos komandoje dalyvauja pasižymėjęs Lietuvos plaukikas A. Juozaitis.

NETRŪKSTA SPECIALISTŲ

V. Lomsargis, aprašydamas „Aušros" kolūkį (G. Kraštas, Nr. 15), nurodo, kiek ten esama įvairių specialistų, nedirbančių ūkio gamyboje. Kolūkio pirmininkas, pavaduotojas kultūros reikalams, ekonomistas, agronomas, zootechnikas, mechanizacijos ir statybos inžinieriai, buhalteriai, advokatas, ekonominės analizės biuras su 16 ūkio specialistų ir t. t. Ir visa tai viename ūkyje, kuriame yra 1.000 ha miško ir 400 ha akmenynų.

Kiti rašo

„Tėviškės Žiburiai" (Nr. 15) išsispausdino kardinolo Mindszenty sekretoriaus mons. Tibor A. Meszaros laišką, kuriame rašoma apie lietuvius Sibiro stovyklose.

„Nuo 1949 m. liepos iki 1955 m. sausio buvau įvairiose Sibiro koncentracinėse stovyklose. Tarp nuteistųjų kalinių jose buvo ir daug lietuvių. Gerai prisimenu Žilinską, buvusį gimnazijos kapelioną, puikų, kunigiškos dvasios vyrą. Tuo metu jis galėjo būti 50-60 metų amžiaus, o gal jaunesnis. Jis buvo laimingas ta prasme, kad mokėjo rusų kalbą ir dirbo stovykloje, o aš turėjau dirbti miškuose su kitais darbininkais.

Iš civilių su manimi buvo Pilka, Petrauskas, Pipiras, Gilis (Gylys?, Red.), šimtai ūkininkų ir darbininkų. Jų tarpe buvo ir keletas intelektualų. Beveik ištisus metus toje stovykloje gyveno vyrai ir moterys.

Niekad neužmiršiu 1949 metų saulėtos vasaros dienos, kai atvyko apie 200 jaunų moterų ir mergaičių. Visos buvo lietuvaitės, nuteistos 15-25 metams. Toje stovykloje man teko gyventi dar apie 10 dienų, o paskui buvau perkeltas į vienė vyrų stovyklą. Per tas dienas mačiau, kaip niekšiškai sovietų chuliganai, su sargybinių žinia, vedėsi vieną lietuvaitę po kitos ir jas niekino.

Atvykimas tų jaunų moterų ir jų nustūmimas į bendro mūsų likimo klaikumą pasiliko manyje neišdildomas kaip dangaus ir pragaro simbolis žmonijos istorijoj. To aš niekad neužmiršiu.

Susidariau geriausią įspūdį apie lietuvius. Fiziniu ir dvasiniu požiūriu jie yra puikūs žmonės — kultūringi, sąmojingi, dosnūs. Norėčiau būti ir aš jų eilėse."

„Drauge" (Nr. 57) J. Pr. rašo apie neseniai pasirodžiusią knygą „KGB — The Secret Work of Soviet Secret Agents", kurioje nemaža vietos skiriama ir Lietuvai. (Knygos ištraukas spausdinasi londoniškis „Sunday Telegraph").

„Veikale pažymima, kad 1972 m. okupantai Lietuvoje turėjo panaudoti net parašiutininkus prieš patriotus demonstrantus. Knygos autorius John Barron, dideliu stropumu rinkęs medžiagą apie įvykius už geležinės uždangos, į neteisingai kankinamų žmonių sąrašus įtraukęs Simą Kudirką, Juozą Zdebskį, A. Statkevičių, P. Bubnį, V. Dremliūgą, pažymėdamas, kad kai kurie jų pasmerkti sunkiesiems darbams, kiti uždaryti į psichiatrines ligonines dėl to, kad ruošė vaikus sutvirtinimui, kad bandė pabėgti iš Sovietų Sąjungos, kad rašė okupantams nepatinkamus dalykus, kad mokė vaikus tikybos, kad kėlė balsą, jog krašte nėra kalbos laisvės."

Baigdamas apžvalgininkas duoda tokį patarimą, besiruošiantiems vykti su ekskursijomis į Lietuvą:

„Skelbiamos yra jau šio szeono keleivių biurų organizuojamos ekskursijos į Lietuvą ir kitus kraštus už geležinės uždangos. Pirma, negu vykdamas, keliautojas turėtų susipažinti su šiame veikale surinktais gausiais faktais, kaip turistai yra sekami, gaudomi, slaptai ir kompromituojamai fotografuojami, kartais šantažuojami, kaip kartais sufabrikuojami jiems nusikaltimai, kai prireikia ką įkalinti, kad vėliau būtų galima iškeisti į kokį Kremliaus šnipą, patekusį laisvajame pasaulyje į kalėjimą."

APIE AREŠTUS LIETUVOJE

„Church Times" (balandžio 5 d.) duoda religinio gyvenimo Lietuvoje apžvalgą ir pasakoja apie vykstančias kvotas ir areštus. Laikraštis taip pat mini „Lietuvos Bažnyčios Kroniką" ir suimtųjų žmonių pavardes.

UODAI IR ORCHIDĖJOS

Laiškas iš Britų Hondūro. Iš tos vietos, kur kadaise prof. Pakštas rekomendavo mums kurti naująją Lietuvą.

(Laiškas rašytas E. Jankutei, Kanada. Red.)

Belize, 1974 m., Sausio 18 d.

Mano miela Edė.

Su pirmais žodžiais — padėka už Kalėdų kortelę, kuri liks mano gražiųjų Kalėdų kortelių rinkiny. O taip pat už tokią puikią, nelauktą dovaną.

Kalendorius atėjo kaip tik laiku. Kiekvieną dieną turiu malonumą nuplėšti lapelį, paskaityti tekstą ir, aišku, žinoti kokia diena. Anksčiau, dažniausiai, mano žinios apie datas ir dienas būdavo miglotos. Reikėdavo ieškoti kalendoriukų ir paskui prisiminti paskutinę datą, jei Jurgio nebūdavo arti.

Tau, tur būt, įdomu būtų sužinoti apie mūsų gyvenimą. Išbuvome čia jau dvejus metus. Gyvenam geram bute. Apstatytas. Namų savininkas yra amerikietis — daktaras. Mūsų namas ant jūros krašto. Nuolat bangos pliuškena. Pradžioj atrodė vis lyg užpils. O dabar pripratom jau. Vėjai beveik visą laiką. Bet ir visokių kandančių musių yra daug. Lauke nesėdėsi. O tarp namo ir jūros eina kelias. Tikros krantinės kaip ir nėra. Tačiau po langu žydinčios rožės. Balta ažūrinė mūryta tvora ir jūra su salelėmis.

Dabar yra šalta, nes temperatūra nukrito iki 72 laipsnių. Šiaip 85 ir labai drėgna. Viskas žalia. Miestas biaurus. Dauguma juodžiai. Pabėgę negrai, kaip tikri afrikiečiai, darbo nemėgsta. Gatvės pilnos jaunuolių, net baisu. Nėra darbo. Pragyvenimas lengvas. Daug nereikia. Yra gerai uždirbančių. Tik neturi patyrimo, ar grožio jausmo. O jaunimas, jei dirba, tai turi ilgai laukti, kol pamatai judant.

Belize mieste ir krašte dabar atsiranda „Juodosios jėgos" atstovų iš Amerikos. Prieš ką jie kovoja, aš nežinau, nes valdžia irgi beveik visa juoda. Žemės daug. Džiunglių daug. Reikia išplėšti, apsėti ir nuolat kovoti su vabalais, musėmis vikšrais. Viską sugraužia, ką pasėja, prie akių. Taigi daug chemikalų turi pilti, kad kas išaugtų.

Pavažiavus toliau į krašto gilumą — gražu, randi išdirbtų vietų. Yra vietų, kurios labai primena Lietuvą. Žali laukai. Daug karvių. Geri trobesiai.

Prieš keletą metų įsikūrė čia Menonitų kolonija. Virš 3 tūkst. žmonių. Dabar Belize turi daugiau daržovių, pasterizuoto pieno ir daug ūkio produktų. Jie gyvena užsidarę. Žemė gera ir jie čia gerai versis. Kalnai yra gražūs su kriokliais, upeliais, ežerėliais. Tačiau kelių dar ten nėra. Ateities kraštas.

Dabar jau susigriebe valdžia ir lengvai žemės užsieniečiams nebeduoda. Bet, atrodo, kad vietiniai žemės ūkiu nesidomi. Neturi pinigų ir ištvermės. Reikia mašinų, samdyti lėktuvus, kad nupurkštų pasėlius ir kt.

Yra nauja sostinė, pastatytas 50 mylių nuo Belizės Belmopan. Žmonėms ir valdžiai namukai iš blokų, nedidukai. Jau apsitveria, pasisodina medžių. Iš sėklos medeliai išauga virš stogo per 2 metus. Turime draugus, kurie stengiasi pasipuošti gėlėm, medeliais, ir augina daržovių. Viena pažįstama ponia surinko apie 200 rūšių vietinių orchidėju. Viskas yra jos ir jos vyro padaryta. Jie anglai. Surinktos jos tokiam namuke iš vielų, ir visą laiką vis kokios naujos orchidėjos žydi.

Praėjusį sekmadienį mudu su Jurgiu nuvažiavom į kalnus ir radom sausą medį su orchidėjom augančiom ant jo. Bet be žiedų. Jurgis užlipo į medį ir prilaužė šakų su augančiais ūgiais. Tokiu būdu ir mes prisidėjom prie tos orchidėjų kolekcijos su dviem naujom rūšim, kurių dar nebuvo. Ta kolekcija skaitosi valstybinė, jei ta ponia išvažiuotų, nežinia kas ją prižiūrėtų.

Porą orchidėjų atsivežiau ir čia. Dar neturiu kur jų padėti. Bet žinau ką reikės daryti kai gausiu reikalingus priedus. Taip pat turiu prie virtuvės durų porą svogūnų su laiškais, saldžiųjų bulvių, kurios išaugs už 5 mėn. Turiu ir krapų, kuriuos pasėjau iš virtuvės prieskonių dėžutės. Puikiai išaugo.

Mėsa pigi — 60 kanadiškų centų už svarą. Ir kiaušinių tuzinas tiek pat. Bet abiejų trūksta. Kai gauname, tada perkame po 15-18 svarų. Daugiausia sumalame, nes šiaip švieži mėsa kartais kieta. O mes ir kotletus labai mėgstam. Šiandien suspausto oro virduly išviriau liežuvį. Su krienų padažu — bus puiku. Obuolių ir vynuogių čia tik apie Kalėdas. Valdžia neleidžia įvežti. Už maišą apelsinų ar grapefruitų toliau nuo miesto 1 kanadiškas doleris. Medus turguje 60 centų. Visi vaisiai tropiški ir sezoniniai. Pav., bananų dabar nėra. Jau pripratom ir susitvarkom gerai. Kepu kanadietišką duoną „Sauerbread". Visiem labai patinka. Rauginu pieną ir varškės padarau. Ir kaldūnų buvau padariusi, ir sūriukų lietuviškų. Reikėjo prisiminti, kaip bobutė ar mama darė.

Skrendam kaikada į Koralų salą. 35 mylios nuo čia. Ten vanduo grynas. Žuvytės kaip akvariume. Žmonės malonūs. Ispanų indėnų mišinys. Kalbam ispaniškai. Žuvies, šrimpų ir šviežių vėžių kiek nori. Jurgis išplaukė su tokia strėle ir per 10-15 min. atnešė pietus.

Turiu toj saloj mažą priekabą su lova, spinta, stalu ir keturiom kėdėm.

Ten daug kokoso palmių. Vis žiūriu, kad vėjas ant galvos nenupūstų. Yra ten viešbučių ir krautuvių. Į vandenį eini ir nejunti temperatūros skirtumo.

Taigi matai kiek prirašiau. Ir tu nepagailėk man prirašyti popieriaus. Lauksiu.

Tavo Ona

GALVOSŪKIS

Nr. 37

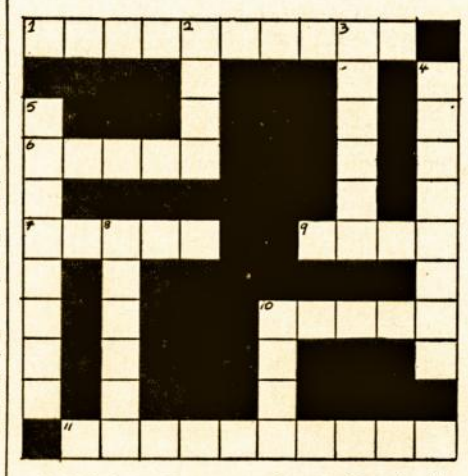

Gulsčiai: 1. Moters vardas. 6. Kvepiantis krūmas. 7. Ukrainos miestas. 9. Pietų Amerikos valstybė 10. Judėti erdvėje į priekį. 11. Daug metų auganti gėlė.

Statmenai: 2. Siuvama prie drabužių. 3. Vežimas. 4. Vartojama Kalėdų proga. 5. Žinomos Lietuvos poetės vardas. 8. Pavargėlis. 10. Ramybė.

GALVOSŪKIO NR. 36 ATSAKYMAI

Gulsčiai: 1. Maldaknygė. 6. Audra. 7. Aklas. 9. Vėlė. 10. Tenai. 11. Dievdirbis.

Statmenai: 2. Auka. 3. Gegutė. 4. Sandėlis. 5. Papartis. 8. Laurai. 10. Toli.

Europos Lietuvių Kronika

PATIKSLINIMAS

„E. Lietuvio" Nr. 15 (balandžio 9 d.) straipsnyje „D. Panin'as Ciuriche" 17-18-toje eilutėje iš viršaus parašyta: „Sovietų Sąjungos valstybė yra ne teisinė, o politinė...". Turi būti: „ne teisinė, o **policinė**".

T. VIDUGIRIS NEBEDIRBA

Populiariausias L. Namų gyventojas pulk. Tomas Vidugiris paliko savo darbą ir nuo gegužės 1 d. pasidarė pensininkas.

T. Vidugiris yra gimęs 1893 m. Taigi praėjusiųjų metų rugpiūčio mėnesį jam sukako 80 metų. Nežiūrint vyresnio amžiaus, jis per 20 metų išdirbo D. Britanijos užsienio reikalų ministerijoje ir tik dabar pasitraukė iš darbo.

Turėdamas daugiau laisvo laiko, T. Vidugiris galės atsidėti savo tvarkomai bibliotekai ir centriniam DBLS skyriui, kurio pirmininku jis yra nuo neatmenamų laikų. Turint galvoj, kad jis yra prityręs meškeriotojas ir medžiotojas, galima tikėtis, kad ir pasidaręs pensininku nenuobodžiaus. Geriausios sėkmės, pradedant pensininko dienas.

INŽ. R. BAUBLYS — PENSININKAS

Žinomas Londone lietuvis-kultūrininkas inž. Rostislovas Baublys gegužės 2 d. sulaukė 65 metų amžiaus ir išėjo į pensiją.

Beveik visą Anglijoje buvimo laiką (nuo 1950 m.) R. Baublys dirbo kaip architektas Darbo Ministerijoje. Nuo 1958 m. jam buvo pavesti architektūriniai darbai Parlamento rūmuose Londone, kur ir išdirbo iki išėjimo į pensiją.

Kiek pailsėjęs, inž. Baublys žada savo profesijos darbo visiškai nepalikti. Viena privatiška firma yra pakvietusi jį architektu-patarėju.

Turint galvoj inž. R. Baublio energiją ir sugebėjimus, reikia tikėtis, kad jis ir toliau pagal išgales nepamirš lietuviškųjų reikalų.

SVEIKINIMAI IŠ STOVYKLOS

Anglijos Rajono skautai, savo globėjo šv. Jurgio šventės proga, susirinkę į savaitgalio stovyklą Manchesteryje, atsiuntė sveikinimus ir linkėjimus visiems skautų rėmėjams ir „Europos Lietuvio" skaitytojams.

LONDONAS

DVASINIS SUSITELKIMAS

Gegužės 10-12 d. vyskupas A. L. Deksnys praves dvasinį susitelkimą Lietuvių bažnyčioje Londone šia tvarka:

gegužės 10 d. — 8 val. vak.,
gegužės 11 d. — 7 val. vak.,
gegužės 12 d. — 9 ir 11 val. ryte.

Kardinolas J. C. Heenan leido šia proga Šventųjų Metų atlaidus pelnyti ir mūsų bažnyčioje. Vys k. A. Deksnys labai pageidauja, kad kuo daugiau žmonių pasinaudotų Šv. Metų malonėmis, ypač priimant šv. sakramentus, kaip sąlyga atlaidams gauti.

IŠVYKA Į LIETUVIŲ SODYBĄ

Londono lietuvių parapija š. m. gegužės 26 d. (sekmadienį) rengia ekskursiją į tradicinį lietuvių sąskrydį Sodyboje.

Norintieji vykti, prašomi užsirašyti Klebonijoje (21 The Oval, Hackney Rd., E2), pas tarybos narius S. Kasparą ir I. Dailidę, Baltic Stores krautuvėje arba Lietuvių Namuose.

Kelionės kaina — £1.30. Sumokama užsirašant, nurodant iš kurios vietos pageidaujama išvykti — L. Namų ar bažnyčios.

Išvažiuojama nuo Lietuvių bažnyčios 8 val. ryto **punktualiai.** Pasivėlavusių nebus laukiama. Prie L. Namų autobusas bus 8.30 val. Iš Sodybos išvykstama 7 val. vakare. (Sudaroma proga grįžusiems pasinaudoti Londono transporto priemonėmis į namus.).

Vykstantiems traukiniu primenama, kad vietinis autobusas (Nr. 6) tarp Aldershot ir New Inn dabar eina rečiau.

Didysis Sąskrydis

Tradicinis lietuvių sąskrydis Sodyboje šiais metais įvyksta gegužės 25-26 dd.

Gegužės 25 d. (šeštadienį) vakare bus šokiai, grojant Sodyboje gerai žinomai „Scene III" kapelai. Šokių metu organizuojama turtinga loterija. Kas norės, galės gauti užkandžių ar vakarienę.

Gaila, bet kambariai nakvynėms jau visi užsakyti. Palapinių, kaip seniau, šiais metais nebus. Tačiau iš anksto pranešusieji, galės pasinaudoti mažesnėmis skautiškomis palapinėmis, kuriose gali permiegoti 10-12 žmonių. Nebus ir atskiros baro palapinės. Abu barai veiks viduje iki 1 val. ryto.

Sekmadienį, gegužės 26 d. pamaldos bus 11 val. Po pietų, jeigu pasiseks, organizuojamas jaunimo pasirodymas.

Atvykusieji galės gauti Sodyboje už prieinamą kainą maistą, todėl patariama nuosavomis maisto ir gėrimų atsargomis nesirūpinti.

Praėjusiųjų metų patyrimas parodė, kad sąskrydžiai yra pasidarę pernelyg visuotini, tarptautiški. Į juos kartu su lietuviais atvyksta daug svetimųjų, kurie nejaučia jokios atsakomybės ir gadina gerą lietuvių vardą. Dėl tokių asmenų neatsakingo elgesio, šiais metais atsisakyta ir palapinių, nes pasidarė nebeįmanoma jas sveikas išsaugoti.

Todėl visi lietuviai prašomi nesikviesti pašalinių žmonių, kurie nėra klubo nariai ir dėl kurių elgesio nesiimama atsakomybės. Šių metų sąskrydis bus lietuvių sąskrydis. Bus daroma visa, kad į jį atvykę lietuviai jaustųsi savi tarp savų ir išsivežtų geriausius prisiminimus.

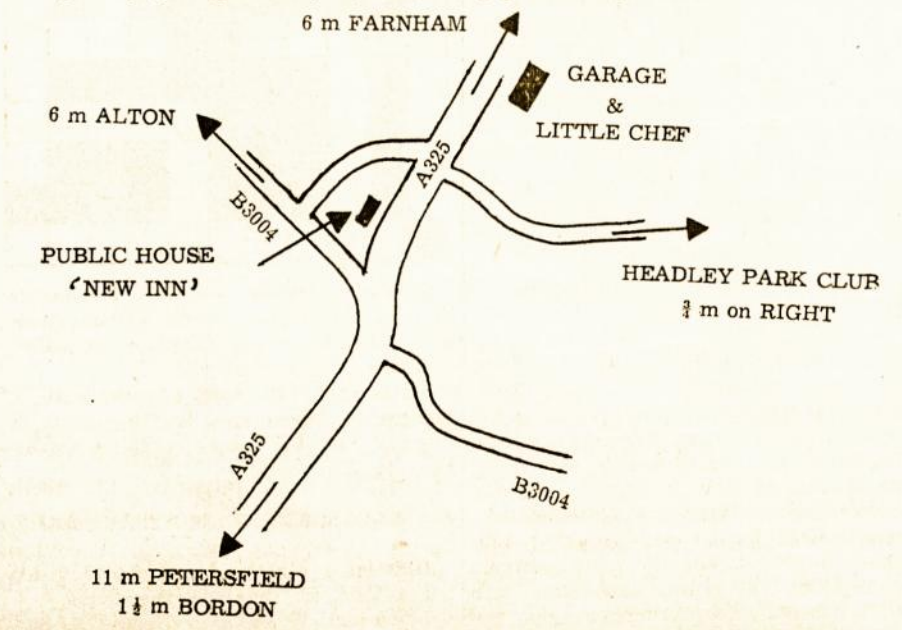

ALGIRDAS LANDSBERGIS SKAITYS IR VAIDINS

Londono lietuviams Algirdas Landsbergis jau du kartus yra parodęs, ką jis gali kaip rašytojas ir skaitovas (1966 ir 1972 m.). Savo dramas paprastai jis ne skaito, o vaidina, o kai reikia perduoti klausytojams dialogus, jam į talką ateina aktorė jo žmona Janina.

Jie abu ir vėl trumpam užsuks į Londoną, ir birželio 1 d., šeštadienį, DBLS Centrinio skyriaus valdyba ruošia Lietuvių Namuose su jais susitikimą ir kviečia tautiečius atvažiuoti pasiklausyti, pasižiūrėti ir pasigėrėti. Tegu tas toksai retas vakaras būna skirtas lietuviškai atsigauti!

Bus skaitomos-vaidinamos naujausios A. Landsbergio draminių veikalų ištraukos.

Pradžia 7 val. vakare.

PADĖKA

Šv. Onos Moterų Draugija dėkoja Draugijos narėms ir svečiams už atsilankymą į margučių balių ir dovanas baliaus loterijai.

Valdyba

VELYKŲ ŠVENTĖS LIETUVIŲ BAŽNYČIOJE

Velykų pamaldos prasidėjo Prisikėlimo procesija, kurioje dalyvavo šeštadieninės mokyklos mokiniai, vieni nešdami bažnytines vėliavas, kiti barstydami gėles. Pamaldas laikė klebonas kun. J. Sakevičius. Bažnyčia pasipuošė vienu nauju paveikslu „Kristus Karste", kurį nutapė mons. Stasys Žilys Romoje, ir buvo atgabentas tik prieš pat Velykų šventes. Didysis bažnyčios altorius Velykų metu pasipuošė Prisikėlusio Kristaus statula, kuri buvo nupirkta iš Antano Bieliūno palikimo. Velykinė Žvakė buvo uždegta naujoje Venecijos darbo žvakidėje, kuri buvo įsigyta iš Kastulės Noreikaitės palikimo, jai to pageidaujant. Prisikėlimo pamaldose labai gausiai dalyvavo Londono lietuviai.

Londono lietuvių choras, vedamas Justo Černio, savo velykinėmis giesmėmis pamaldas padarė iškilmingesnes. 11 val. mišias atnašavo kun. A. Geryba. Jose dalyvavo Lietuvos Atstovas V. Balickas su ponia ir tolimesnių apylinkių lietuviai.

Pirmosios Velykų dienos pavakaryje abu kunigai buvo nuvykę į Lietuvių Sodybą ir atlaikė ten esantiems pamaldas.

MARGUČIŲ BALIUS

Šv. Onos Moterų Draugijos tradicinis Margučių balius Atvelykio šeštadienį sutraukė ne mažą skaičių žmonių. Premiją už gražiausius margučius laimėjo M. Lekavičienė.

LANKĖSI LONDONE

Inž. Sodeika su žmona, lankydami Londoną, apsilankė lietuvių bažnyčioje ir dalyvavo Atvelykio pamaldose. Abu svečiai yra jaunesnės kartos atstovai. Jie labai norėjo sužinoti apie Britanijos lietuvių gyvenimą, lietuviškas parapijas, Lietuvių Bendruomenę, savaitgalio mokyklas ir t. t. Jie abu dalyvauja lietuviškoje veikloje. Ponia yra mokytoja.

NOTTINGHAMAS

MOTINOS DIENOS MINĖJIMAS

Gegužės 4 d. 6.30 val. p. p., šeštadienį, Nottinghamo Lietuvių Moterų Draugija rengia ukrainiečių klubo salėje 30, Bentinck Rd.

Motinos Dienos minėjimą.

Programoje: kun. S. Matulio, MIC, paskaita. Meninė dalis bus įvairi ir įdomi. Ją atliks Coventrio ir vietos mėgėjų artistų grupės. Bus pritaikytas tai dienai scenos vaizdelis ir feljetonas. Vėliau gera muzika, loterija. Šokiai iki 11 val.

Kviečiame vietos ir plačiųjų apylinkių tautiečius gausiai dalyvauti.

Nottinghamo Lietuvių Moterų Draugija

PENSININKAI ATSILIEPKITE

Perskaičius P. B. Varkalos, B. Balandžio ir kitus rašinius apie L. Sodybą ir pensininkus, norėtųsi į paskutiniųjų reikalą kiek daugiau įsigilinti. DBLS ir L. Namų valdyboje esu naujas narys, kuriam pavesta šiais reikalais rūpintis.

Todėl labai norėčiau išgirsti nuomones ar skundus tų pensininkų, kurie iš Sodybos yra išvykę, o taip pat ir tų, kurie galvoja ten keltis. Pagaliau būtų įdomu išgirsti noumones bei pasiūlymus visų tautiečių, kuriems šis reikalas rūpi.

B. Butrimas,
85, Alverstone Ave, East Barnet, Herts.

LIETUVIŠKOS PAMALDOS

NOTTINGHAME — gegužės 5 d., 11.15 val., Lietuvių Židinyje.
PRESTONE — gegužės 5 d., 12 val. (Ignatius' bažn.).
ECCLES — gegužės 12 d., 12.15 val.
NORTHAMPTONE — gegužės 5 d., 15.15 val., **katedroje.**
BRADFORDE — gegužės 5 d., 12.30 v. Metinis susitelkimas ir išpažintis. Bus svečias kunigas.
HALIFAXE — gegužės 12 d., 1 v. Metinis susitelkimas ir išpažintis.
BRADFORDE — gegužės 19 d., 12.30 v.

LEICESTERIS

ŽYGYJE

Visame lietuviškame pasaulyje trečius metus vedamas Maldos Žygis už Lietuvą. Žygio centras Leicesterio ir apylinkės lietuviams tokią Maldos Dieną šiemet paskyrė gegužės 4. Gegužėje minint mūsų motinas, bendra intencija šiame mėnesyje yra: **Kad Marija būtų lietuvių Motina ir Lietuva išliktų Marijos žemė.**

WOLVERHAMPTONAS

Š. m. gegužės mėn. 4 d., 7.30 val. kviečiamas DBLS skyriaus narių susirinkimas S. Markevičiaus restorane, Princess Street, Talbot Hotel. Bus pranešimas iš DBLS atstovų ir akcininkų suvažiavimo. Be to, naujos valdybos rinkimai.

Prašome visus gausiai dalyvauti.

Skyriaus Valdyba

BRADFORDAS

MOTINOS DIENOS MINĖJIMAS

Vyties klubas š. m. gegužės mėn. 5 d. 4 val. p. p. klubo patalpose rengia motinos dienos minėjimą.

Motinoms žodį tars D. Dainauskas iš Manchesterio.

Programą išpildys J. Traškienės vadovaujamas jaunimas iš Manchesterio ir jungtinės Bradfordo ir apylinkės pajėgos

Nuoširdžiai prašome motinas, kaimynus, svečius ir visus bradfordiškius atsilankyti. Tikimės, atsilankę nesigailėsit.

Laukiame!

Bradfordo Vyties klubo valdyba

DERBY

DBLS NARIŲ SUSIRINKIMAS

Š. m. gegužės mėn. 4 d. DBLS Derby skyrius šaukia visuotinį-metinį skyriaus narių **susirinkimą.**

Susirinkimas įvyks „The Pelican" viešbučio patalpose, Abbey Str., Derby, 6 val. vakaro. Susirinkime bus aptariami įvairūs skyriaus veiklos darbai bei numatomi užsimojimai.

Be to, susirinkime bus pranešimas iš DBLS-gos ir akcininkų suvažiavimo Londone.

Visus narius, akcininkus ir svečius maloniai kviečiame gausiai atsilankyti ir praleisti vakarą draugiškoje ir šeimyniškoje nuotaikoje.

Sk. Valdyba
Skyriaus valdyba

STOKE-ON-TRENT

MOTINOS DIENA

Gegužės mėn. 11 dieną, nuo 6 val. iki 12 val. Tunstall Sneyd Arms Hotel salėje, įvyks Motinai pagerbti

MINĖJIMAS.

Progai pritaikytas žodis, deklamacijos, loterija, užkandžiai ir geras orkestras pavairins vakarą ir susirinkusius. Geros valios kaimynai laukiami ir sveikinami.

Ruošia vietos DBLS-gos Skyrius

MANCHESTERIS

MARGUČIŲ VARŽYBOS

Š. m. Velykų pirmą dieną M. L. S. klube įvyko velykinių margučių ir gražiausių prašmatniųjų kepuraičių varžybos. Tą dieną klube buvo daug žmonių, nes iš Leigh atvyko ekskursija.

Varžybų komisiją sudarė E. Murauskienė, V. Motuza ir J. Pilipavičius.

Margučių varžybose 1-mą vietą — premiją laimėjo O. Virbickaitė, 2-rą — irgi O. Virbickaitė ir 3-čią — R. Šiaučiulis.

Kepuraičių: — 1-mą vietą — K. Auškalnytė ir 2-rą — M. Auškalnienė. Šventės praėjo labai pakilioje nuotaikoje.

PASIBAIGĖ SAVAITGALIO STOVYKLA

Š. m. balandžio 20 d. Manchesterio ŽIVILĖS draugovės skautės liet. klubo ribose turėjo savaitgalio stovyklėlę, kuri buvo užbaigta iškilminga sueiga šeštadienio vakare, dalyvaujant skautams-ėms ir publikai. Uždaryme dalyvavo LSB Anglijos-Vokietijos Rajono Vadeiva v. s. J. Maslauskas bei kiti vyresnio laipsnio skautai-ės.

Parengimai

Š. m. gegužės 4 d., šeštadienį, 6 val. p. p. Manchesterio Liet. Skautų ir Sekm. Mokyklos Tėvų K-tas liet. klube rengia MOTINOS DIENOS minėjimą, kuriame bus paskaita ir meninė dalis. Rengėjai kviečia atsilankyti visus.

Š. m. gegužės 18 d., šeštadienį, 4 val. p. p. Manchesterio Liet. Soc. Klubas savo ribose rengia VAIKŲ PAVASARIO ŠVENTĘ, į kurią yra kviečiami visi lietuvių tėvų vaikai. Smulkesnę informaciją rasite klubo skelbime.

L. V. S. RAMOVĖS Manchesterio skyrius š. m. gegužės 25 d. ruošia ekskursiją į Liet. Sodybą. Norintieji vykti, registruojasi pas A. Rimeikį, liet. klubo baro vedėją. Visos informacijos bus suteikiamos vietoje.

A. P-kis

Skautiškuoju keliu

Sesės ir broliai!

Po gausios ir sėkmingos skaučių ir skautų stovyklėlės šv. Jurgio Pasaulio Skautų Globėjo šventės proga, po iškilmingų sueigų ir užsiėmimų, visų sesių ir brolių mintys krypsta į liepos 27 — rugpiūčio 3 d. d. Rajono skautų vasaros 25-ją sukaktuvinę stovyklą Lietuvių Sodybos žaliajame beržynėlyje.

Neužilgo visi įvairiomis priemonėmis trauksime Sodybos link, kur mūsų lauks atviros gamtos prieglobstyje palapinių miestas, malda, himnas, skautiški užsiėmimai, išvykos, žaidimai ir visų mėgstami laužai, dainos ir juokas... Tad sesės ir broliai, kviečiame visus ir visas kuo skaitlingiau dalyvauti skautiškoje - lietuviškoje stovykloje. Turėsime skautiško jaunimo iš kitų žemynų. Turėsime organizacijų atstovų, rėmėjų, tėvelių ir svečių. Jau dabar laikas pradėti tvarkytis, pakuoti kuprines, susidėti kas reikalinga savaitės stovyklai. Kviečiame laužo programoms išmokti naujų dainų, pasirodymų ir šūkių. Nuo mūsų pačių pasiruošimo priklausys stovyklos pasisekimas.

Glaudūs ryšiai, malonus ir nuoširdus bendradarbiavimas, pradėtas su mielais Skotijos lietuviais, liks mūsų širdyse artimi ir nepamirštami. Jų nenorėtume nutraukti. Priešingai, norėtume dar tvirčiau ir arčiau bendradarbiauti. Skautų vadovybės ryžtas ir skautiška pareiga kviesti Skotijos jaunimą į mūsų skautiškąją stovyklą, į skautų eiles ir gretas. Kviečiama ir mieloji Skotijos visuomenė į mūsų stovyklos uždarymo iškilmes, kurios įvyks rugpiūčio 3 d. — šeštadienį 4 val. po pietų. Laukiame visų.

Rajono 25-ai skautų sukaktuvinei stovyklai vadovaus šie skautų vadovai: stovyklos viršininkas — s. J. Alkis, skaučių pastovyklės viršininkė — ps. J. Traškienė, skautų pastovyklės viršininkas — ps. A. Jakimavičius. Dvasios vadas — sl. kun. A. Geryba. Ūkio vadovai: ps. A. Gerdžiūnas ir v. s. v. sl. I. Gerdžiūnienė. Stovyklos programos vadovas — v. s. J. Maslauskas.

Sesės ir broliai, budėkime, kaip dera gerai skautei ir geram skautui. Ruoškimės visi ir visos į stovyklą.

Iki pasimatymo stovykloje.

Stovyklos Vadovybė

Parama Rajono skautiškai veiklai

Kun. V. Kamaitis — 7 sv., 20 p., K. Murauskas — 5 sv., A. Rimeikis — 5 sv., D. Jelinskas — 5 sv., A. Lauruvėnas — 2 sv., V. Dargis — 1 sv., R. Sidaras — 1 sv., P. Dzidolikas — 1 sv., L. Puras — 1 sv.

Nuoširdus skautiškas ačiū.

Rajono Skautų Vadovybė

TAUTINIAI ŠOKIAI

Lietuvių Tautinių Šokių Institutas praneša, kad V-toje tautinių šokių šventėje, kuri įvyks 1976 m. Čikagoje, šokėjai bus grupuojami pagal amžių sekančiai: vaikai 10-12 m.; jauniai 13-16 m.; vyresnieji nuo 17 m.; šokėjai veteranai (pirmųjų švenčių dalyviai). Šioms grupėms bus pritaikytas ir atitinkamas šokių repertuaras.

Šventėje galės dalyvauti tik tie šokių vienetai, kurie turės bent dviejų metų darbo patirtį. Vadovai, kurie mano organizuoti naujus, arba atgaivinti nustojusius veikti šokių vienetus, darbą turės pradėti dar šiais metais.

LTŠ Instituto adresas: J. Matulaitienė, 188 Logan str., Brooklyn, N. Y. 11208, USA.

REIKALINGAS PATARNAUTOJAS

Agnew House pabėgėlių senelių namuose, kuriuose gyvena 35 žmonės, reikalingas prižiūrėtojas — patarnautojas (handyman/kitchen porter). Alga nuo £15.00 per savaitę, butas ir pilnas išlaikymas. Penkios darbo dienos savaitėje.

Kreiptis: Warden, Agnew House, 115 Cromwell Rd., SW7. Tel: 370-3230.

PAIEŠKOJIMAS

Ieškomas Jonas Jankaitis, gimęs Krekenavos miestelyje, Lietuvoje. Kas žinote apie jo likimą, prašau parašyti šiuo adresu: J. Tamulavičius, 54 Bath Rd., Stroud, Glos., England.

LONDONO LIETUVIŲ MOTERŲ „DAINAVOS" SAMBŪRIS

maloniai kviečia visus gegužės 4 d. (šeštadienį) į

TRADICINĮ PAVASARIO BALIŲ

LIETUVIŲ NAMUOSE, 2 LADBROKE GDNS., W.11

Pradžia 8 val. **Veiks turtingas Bufetas,**
Gros puikus orkestras **Loterija.**